

Hieronder volgen de belangrijkste resultaten die in de periode 1 april 2021 tot en met 31 maart 2022 zijn bereikt op de individuele thema's van het actieplan voor beleidscoherentie voor ontwikkeling. De rapportage is geschreven aan de hand van de kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren van het actieplan. Waar relevant zijn genderaspecten opgenomen. Per thema worden beknopt de doelen uit het actieplan, gekoppeld aan de relevante SDG's, weergegeven (zie bijlage bij Kamerstuk 33625, nr. 265).

Tegengaan van belastingontwijking/ontduiking

Overkoepelend doel: hogere eigen overheidsinkomsten in ontwikkelingslanden, met name in lage inkomenslanden en focuslanden (SDG 17.1)

Beleidsevaluatie "Strengthening of tax systems in developing countries"

- De directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) van het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft onderzoek gedaan naar het Nederlandse beleid ten aanzien van de ondersteuning van belastingheffing in ontwikkelingslanden in de periode 2012 – 2020. Deze evaluatie is vastgelegd in het rapport "Strengthening of tax systems in developing countries". Op 28 oktober 2021 is een kabinetsreactie op deze evaluatie naar de Kamer gestuurd.¹ De evaluatie en kabinetsreactie gaan onder andere in op de coherentie van beleid en activiteiten.

Subdoel 1: Betere internationale afspraken voor belastinginning op reële economische activiteiten

- Op 11 november 2021 heeft het Europees Parlement de Europese richtlijn over publieke Country-by-Country-reporting (*hierna: CbCR*) aangenomen. Nederland heeft het voorstel steeds gesteund. De regels over publieke CbCR stellen dat multinationals in hun jaarverslag kenbaar moeten maken hoeveel belasting zij per jaar hebben afgedragen uitgesplitst per EU-lidstaat en per land dat staat op de EU-lijst van rechtsgebieden die niet-coöperatief zijn op belastinggebied. Informatie over de overige landen dient geaggregeerd te worden weergegeven. Deze richtlijn draagt eraan bij bedrijven ertoe te bewegen zich verantwoordelijk te gedragen op het terrein van de belastingen en bij te dragen aan de welvaart door daar belasting te betalen waar zij activiteiten verrichten en dus de winst behalen. De richtlijn wordt momenteel omgezet in de nationale wetgeving van de EU-lidstaten.
- Nederland steunt het EU-beleid om landen, die niet of onvoldoende meedoen aan de internationale strijd tegen belastingontwijking op een lijst van niet-coöperatieve jurisdicties te plaatsen. Sinds de update in februari 2022 bestaat de EU-lijst van niet-coöperatieve jurisdicties uit negen landen. De EU roept deze landen op om te voldoen aan de wereldwijde minimum fiscale standaard op het gebied van fiscale transparantie en het tegengaan van schadelijke belastingconcurrentie. Tot die tijd zijn er fiscale tegenmaatregelen van kracht. Op de grijze lijst staan 24 landen. Deze landen hebben op hoog politiek niveau toegezegd om, uiterlijk einde van het jaar 2022, de gewenste aanpassingen in hun belastingstelsels door te voeren. Indien zij dat niet doen, zullen zij worden geplaatst op de EU-lijst van niet-coöperatieve jurisdicties.
- Nederland werkt actief samen met andere landen om tot een herziening van het internationale belastingstelsel te komen. In het Inclusive Framework (IF) georganiseerd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) is halverwege 2021 een akkoord op hoofdlijnen bereikt om deze herziening te bewerkstelligen.² De openstaande hoofdlijnen zijn vervolgens nader ingevuld³ en in het IF zijn afspraken gemaakt over de manier waarop landen de voorstellen gaan invoeren.⁴ Inmiddels hebben 137 landen⁵ het akkoord onderschreven, waaronder een ruim aantal ontwikkelingslanden. Het akkoord steunt op twee pijlers.⁶ De eerste pijler van het akkoord regelt een andere verdeling van winsten en heffingsrechten tussen landen voor de grootste en meest winstgevendende multinationals, waaronder grote digitale bedrijven. De tweede pijler van het akkoord bevat afspraken over een wereldwijd minimumniveau van

¹ Kamerstukken II 2021/22, 25087, nr. 288.

² Kamerstukken II 2021/22, 25087, nr. 281.

³ In het IF en in de technische werkgroepen van de OESO wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van het akkoord.

⁴ Kamerstukken II 2021/22, 25087, nr. 284.

⁵ De landen die zich (nog) niet hebben gecommitteerd aan het akkoord zijn Kenia, Nigeria, Pakistan en Sri Lanka.

⁶ Zie tevens Kamerstukken II 2021/22, 25087, nr. 281,

belastingheffing bij multinationals. Nederland heeft zich in de onderhandelingen steeds actief ingezet voor een uitkomst die oog houdt voor de belangen van ontwikkelingslanden.⁷ Beide pijlers worden voorzien in 2023 in werking te treden. Nederland zal – in aansluiting op de initiatieven die in dit kader worden ontplooid onder andere binnen de OESO - ontwikkelingslanden ondersteunen bij de implementatie hiervan.

Subdoel 2: Structurele capaciteitsopbouw voor goed belastingbeleid en goede belastinginning in ontwikkelingslanden

- In februari 2021 onderschreef Nederland de Verklaring 2025 van het Addis Tax Initiative (ATI). Hiermee committeert Nederland zich onder andere aan verdubbeling van de uitgaven aan technische assistentie aan ontwikkelingslanden ten opzichte van 2015, toen de uitgaven EUR 3,1 miljoen waren. In 2021 waren de Nederlandse uitgaven aan technische assistentie EUR 9 miljoen. Hierdoor voldoet Nederland aan de ATI Verklaring.
- Technische assistentie wordt bilateraal verleend aan Bangladesh, Ghana, Indonesië, Kenia, Malawi, Oeganda, Tanzania en de Palestijnse Gebieden. Dit gebeurt in samenwerking met de Nederlandse Belastingdienst, het *International Bureau of Fiscal Documentation* (IBFD), de 'Fair for all' coalitie, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Stichting Capabuild. In januari 2022 is een vernieuwd partnerschap met de VNG van start gegaan. De VNG gaat ontwikkelingslanden o.a. ondersteunen op het gebied van lokale belastingen. De VNG heeft bijvoorbeeld in dertig gemeenten in Ghana (2019-2021) door middel van innovatieve apps het aantal aanslagen voor onroerendezaakbelasting verhoogd van 16.895 naar 61.595. Ook in het kader van het Kiesgroepprogramma van het ministerie van Financiën verleent Nederland technische assistentie aan de zogenaamde kiesgroepen⁸, onder meer op belastinggebied.
- Technische assistentie wordt multilateraal verleend aan meer dan honderd (ontwikkelings)landen door ondersteuning van programma's van het *African Tax Administration Forum* (ATAF), het IMF, de OESO en de Wereldbank. Onder voorzitterschap van Nederland heeft het *Global Tax Program* van de Wereldbank bijvoorbeeld bijgedragen aan zeventien fiscale hervormingen in o.a. Nigeria, Liberia en Vietnam.
- Enkele thema's spelen een belangrijke rol in de technische assistentie programma's. Zo wordt de komende jaren de ondersteuning van ontwikkelingslanden bij het implementeren van Pijler 1 en 2 een belangrijk onderdeel van de multilaterale programma's van ATAF, de OESO, de Wereldbank en het IMF. Nederland heeft in december 2021 de steun aan de OESO verlengd met EUR 4 miljoen, o.a. om de implementatie van Pijler 1 en 2 in ontwikkelingslanden te ondersteunen. Daarnaast blijven de effecten van de COVID-19 pandemie op belastinginkomsten een belangrijk thema. Mede door Nederlandse steun hebben de Wereldbank en het IMF een COVID-19 *Rapid Response Program* opgezet.

Subdoel 3: Terugdringing van gebruik van Nederland als doorsluisland voor belastingontwijking in andere landen, waaronder ontwikkelingslanden

- Per 1 januari 2024 zal een conditionele bronbelasting op dividenden naar laagbelastende jurisdicties en in misbruiksituaties worden ingevoerd. Met deze maatregelen om belastingontwijking te bestrijden, wordt tevens bijgedragen aan de doelstelling ontwikkelingslanden beter in staat te stellen om meer eigen belastinginkomsten te verwerven.⁹
- In 2021 heeft de Commissie doorstroomvennootschappen onderzoek gedaan naar het fenomeen doorstroomvennootschappen in al zijn aspecten. In november 2021 heeft de Commissie het rapport opgeleverd en aanbevelingen gedaan.^[1] De Commissie doorstroomvennootschappen merkt op dat ontwikkelingslanden extra gevoelig zijn voor belastingontwijking via het Nederlandse verdragen netwerk. Daarnaast heeft de Europese Commissie op 22 december 2021 een richtlijnvoorstel gepubliceerd over het tegengaan van misbruik van doorstroomvennootschappen. Het doel van de richtlijn is om misbruik van doorstroomvennootschappen te bestrijden. De richtlijn doet dit door de informatie-uitwisseling over doorstroomvennootschappen te verbeteren en fiscale voordelen aan doorstroomvennootschappen te onttrekken. Middels het BNC-fiche is de Kamer geïnformeerd over dit richtlijnvoorstel.^[2] In lijn met het coalitieakkoord en de recente aanbevelingen van de

⁷ Zie tevens Kamerstukken II 2021/22, 25087, nr. 284.

⁸ Dit zijn de landen die Nederland vertegenwoordigt in het bestuur van het IMF, de Wereldbank en de European Bank for Reconstruction and Development.

⁹ Kamerstukken II 2019/20, 35305, nr. 3 en Kamerstukken II 2020/21, 35779, nr. 3.

^[1] Op 22 november 2021 is dit rapport, tezamen met een kabinetsreactie, naar de Kamer gestuurd. Zie Kamerstukken II 2020/21, 25087, nr. 286.

^[2] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/02/21/fiche-1-richtlijn-doorstroomvennootschappen>.

Commissie doorstroomvennootschappen, staat het kabinet positief tegenover het doel van het richtlijnvoorstel en onderschrijft de noodzaak van een EU-brede aanpak om misbruik van doorstroomvennootschappen tegen te gaan.

- Nederland zet in op het opnemen van antimisbruikbepalingen in belastingverdragen. Vanaf het najaar van 2013 is aan 23 ontwikkelingslanden voorgesteld om antimisbruikbepalingen op te nemen in de desbetreffende belastingverdragen. Van de 23 benaderde ontwikkelingslanden, is op dit moment met negentien landen een belastingverdrag in werking. Met veertien van deze negentien landen is er overeenstemming over opname van antimisbruikbepalingen in het betreffende verdrag (bilateraal dan wel via het MLI).¹⁰ Het kabinet heeft op 1 februari 2022 uw Kamer een brief gestuurd met daarin de laatste stand van zaken.¹¹

Ontwikkelingsvriendelijke handelsakkoorden

Overkoepelend doel: Een zo positief mogelijke impact van handelsakkoorden op ontwikkelingslanden (SDG 17.10, 17.11, 17.12)

Subdoel 1 en 2 Onderhandelingen zijn afgerond, (interim) Economic Partnership Agreements (EPAs) zijn uit onderhandeld en in werking getreden. EPA's worden effectief geïmplementeerd.

- In december 2019 heeft de Raad de Europese Commissie het mandaat gegeven om de onderhandelingen te starten met ACS-landen om de Economische Partnerschapsakkoorden (EPA's) te verdiepen tot volwaardige handelsakkoorden inclusief duurzaamheidsafspraken. Vanaf januari 2020 tot november 2021 vonden er zes onderhandelingsrondes plaats voor verdieping van de EPA tussen de Europese Commissie en de landen van de *Eastern and Southern Africa* (ESA) EPA (Madagaskar, Mauritius, de Seychellen en Zimbabwe). Met name op het terrein van het beslechten van handels-technische barrières werd voortgang geboekt. Met name op de terreinen oorsprongsregels, douane en handelsfacilitatie zijn de onderhandelingen vergevorderd.
- De zevende bijeenkomst van de *Trade and Development Committee* van het *South African Development Community* (SADC) EPA vond plaats in februari 2021. Voortgang werd gemaakt met de opzet van een systeem voor monitoring en evaluatie met betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Ook de voorbereidingen voor een review van de SADC-EPA werden gestart.
- In het kader van de East African Community EPA (EAC-EPA) werd tijdens de EAC top februari 2021 besloten dat landen op individuele basis mogen beginnen met de implementatie van de EPA. In juni 2021 werd met Kenia een Task Force opgericht om de modaliteiten van de implementatie te onderzoeken. Tijdens de AU-EU top ondertekenden de Europese Commissie en Kenia een Politieke Verklaring met betrekking tot een te sluiten interim EPA waar bindende duurzaamheidsafspraken met geschillenbeslechting zullen worden opgenomen.

Subdoel 3: Ontwikkelingslanden zijn zich bewust van de kansen die handelsakkoorden bieden voor economische ontwikkeling en de plichten die WTO lidmaatschap met zich meebrengt.

- Het *Netherlands Trainees Program* van de WTO traint jaarlijks 15 handelspolitiek-actieve ambtenaren uit ontwikkelingslanden. Daarnaast heeft het *Advisory Centre on WTO Law* (ACWL) 39 delegatieleden uit ontwikkelingslanden getraind om hun onderhandelingspositie in uiteenlopende handelsvraagstukken te versterken. Ook zijn drie advocaten uit ontwikkelingslanden getraind, waarvan twee vrouw, in WTO-geschillenbeslechting. Het ACWL heeft tegen de tweehonderd adviezen (*opinions*) verstrekt op verzoek van ontwikkelingslanden en gaf juridische steun in achttien geschillenbeslechting procedures. ACWL gaf ook dit jaar training aan delegatieleden van de ontwikkelingslanden, zevenveertig van hen ontvingen het certificaat de training met succes te hebben voltooid.

¹⁰ In een aantal van deze verdragen zijn de antimisbruikbepalingen nog niet in werking getreden, omdat het betreffende land het MLI nog niet heeft geratificeerd (of pas recentelijk heeft geratificeerd) of de ratificatieprocedure van het wijzigingsprotocol in het betreffende land nog niet is voltooid. Ook het recente bereikte ambtelijke akkoord met Bangladesh over een nieuw verdrag is meegeteld.

¹¹ Kamerstukken II 2021/22, 25087, nr. 289.

Subdoel 4 en 5: De potentiële effecten van nieuwe bilaterale handelsakkoorden op ontwikkelingslanden zijn in kaart gebracht en Bilaterale handelsakkoorden bevatten ruimhartige oorsprongsregels ten bate van ontwikkelingslanden.

- Ook in deze periode bleef Nederland waar mogelijk bij de Europese Commissie aandringen op flexibele oorsprongsregels in handelsakkoorden waar ontwikkelingslanden van profiteren.

Subdoel 6: tegengaan van TRIPS+-bepalingen in bilaterale handelsakkoorden met ontwikkelingslanden die toegang tot medicijnen onnodig kunnen beperken.

- Dit punt is sinds de laatste voortgangsrapportage niet aan de orde geweest in de EU-discussies over handelsakkoorden.

Ontwikkelingsvriendelijk investeringsregime

Overkoepelend doel: Een zo positief mogelijk effect van investeringsverdragen op ontwikkelingslanden (SDG 17.15)

Subdoel 1: NLse IBO's die niet vervangen worden door EU-investeringsakkoorden, worden herzien op basis van de gemoderniseerde Nederlandse modeltekst.

- Het Kabinet heeft een gemoderniseerde inzet voor bilaterale investeringsakkoorden vastgesteld en heeft in mei 2019 toestemming van de Europese Commissie verkregen om te onderhandelen met tien landen, waaronder zeven ontwikkelingslanden.
- Verkennende gesprekken hebben plaatsgevonden met enkele landen, o.a. Burkina Faso en Ecuador. O.a. door de Covid pandemie zijn nog geen vervolgstappen genomen.

Subdoel 2: in EU-investeringsakkoorden wordt, indien deze een geschillenbeslechtingsstelsel bevatten, ingezet op het opnemen van het investment court system.

- Nederland heeft ingestemd met de ondertekening van het investeringsakkoord tussen de EU en Vietnam, dat de gemoderniseerde EU-inzet voor investeringsbescherming bevat, te weten het Investment Court System. Dit bevat onder andere onafhankelijk benoemde rechters en een beroepsmogelijkheid.

Subdoel 3: een multilateraal investeringshof voor het beslechten van geschillen tussen investeerders en overheden. Nederland heeft actief deelgenomen aan de onderhandelingen van de VN Commissie van Internationaal Handelsrecht (UNCITRAL) in het kader van de multilaterale hervorming van investeringsbescherming. Nederland heeft daarbij de Europese Commissie gesteund bij haar inzet om te komen tot de oprichting van een Multilateraal Investeringshof.

Ontwikkelingsvriendelijke investeringsakkoorden: Nederland heeft een studie door het Columbia Center on Sustainable Investment (CCSI) laten uitvoeren naar mogelijke assistentiemechanismen voor ontwikkelingslanden, lage inkomens landen en kleine investeerders (zoals het MKB) in investeringsgeschillen. Nederland heeft de studie samen met Peru en Thailand ingebracht voor de volgende UNCITRAL onderhandelingsronde. Deze studie over een mogelijk advisory center for international investment law is nu een van de opties voor hervorming van het investeringsstelsel waarover in UNCITRAL wordt gepraat

- Verduurzaming van productie en handel

Overkoepelend doel: Verduurzaming van productie met name in landen in ontwikkeling (focus op textiel, palmolie, cacao en andere agrogrondstoffen en metalen en mineralen) wordt gekoppeld aan verantwoordelijkheid (o.a. voor gepaste zorgvuldigheid) van Nederlandse bedrijven bij inkoop en uitbesteding in die landen. (SDG 2, 8, 12, 17)

Subdoel 1: Verbeteren van arbeidsomstandigheden en voorwaarden in producerende landen, met concrete resultaten onder meer op het gebied van eerlijk werk, waaronder leefbaar loon en het bestrijden van kinderarbeid.

- Binnen IMVO-convenanten werken bedrijven, ngo's, vakbonden en de overheid samen aan de verduurzaming van waardeketens door de naleving van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (OESO-richtlijnen) te bevorderen en collectieve impactprojecten op te zetten. In 2021 waren er acht convenanten in uitvoering en in 2022 zijn dat er zeven, omdat het Convenant Kleding en Textiel is afgelopen in 2021. De jaarlijkse voortgangsrapportages van de IMVO convenanten worden gepubliceerd op de website van de SER (<https://www.imvoconvenanten.nl/nl>).
- Op 15 december 2021 heeft IDH het SourceUp platform gelanceerd waarmee duurzame inkoop van agro-producten wordt gestimuleerd. SourceUp heeft specifieke aandacht voor bossen en natuurlijke ecosystemen, land beheer, arbeidsomstandigheden en bestaansmiddelen voor lokale producenten.
- Met het Fonds Bestrijding Kinderarbeid en het Fonds Verantwoord Ondernemen steunt het kabinet bedrijven om samen met maatschappelijke organisaties IMVO-risico's in hun waardeketen te onderzoeken en de grondoorzaken van risico's te adresseren. Daarmee wordt o.a. gewerkt aan het verbeteren van arbeidsomstandigheden, toegewerkt naar een leefbaar loon en kinderarbeid bestreden. Op dit moment lopen onder beide fondsen in totaal 66 innovatieve meerjarige projecten.
- De twee grote kinderarbeidprogramma's van de Alliantie 'Work: No Child's Business' (WNCB) en de ILO (ACCEL) hebben de afgelopen periode gewerkt aan vergroten van bewustwording op gebied van kinderarbeid in lokale gemeenschappen in productielanden. Daarnaast worden pathfinder countries van de Alliantie 8.7 gesteund, onder meer door capaciteitsopbouw bij de (lokale) overheid.
- In het kader van het internationale jaar tegen kinderarbeid heeft Nederland, bij monde van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid samen met de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, met steun van onze sociale partners en belangrijkste NGO's een pledge gedaan met als inzet het uitbannen van kinderarbeid via *Global Supply Chains*.
- De ILO ontwikkelde met Nederlandse steun een methodologie waarmee overheden elementen van een leefbaar loon zoals kosten voor voedsel, huisvesting en onderwijs voor kinderen kunnen berekenen en meewegen in de mechanismes waarmee minimumlonen worden vastgesteld.
- Pilots op het gebied van leefbaar loon zijn opgezet met sierteelt producenten in Ethiopië, Oeganda en Kenia. In deze pilots zijn 27 producenten getraind op het onderwerp leefbaar loon en een calculatie methode (de IDH Salary Matrix) om te berekenen hoe groot het zogeheten leefbaar loon gat in hun regio is.

Subdoel 2: verbeteren van sociale en milieu omstandigheden van productie in oa textiel, palmolie, koffie, cacao, metalen en mineralen ketens

- Het Convenant Duurzame Kleding en Textiel (CKT) liep per 1 januari 2022 ten einde. Tijdens de looptijd zijn belangrijke resultaten geboekt, voornamelijk op gebied van transparantie, samenwerking en het uitvoeren van gepaste zorgvuldigheid (*due diligence*) door bedrijven. De eindevaluatie van het CKT gaat hier nader op in¹².
- Het strategisch partnerschap STITCH (het strategische samenwerkingsverband van Buitenlandse zaken met Fair Wear, de Nederlandse vakbonden CNV Internationaal en Mondiaal FNV, het British Ethical Trading Initiative (ETI), het Center for Development and Integration in Vietnam (CDI) en de Indiase arbeidsorganisatie Cividep) is van start gegaan in 2021. Het partnerschap richt zich o.a. op sociale dialoog in de textielsector.
- In augustus 2021 sloten internationale vakbonden en kledingbedrijven het International Accord for Health and Safety in the Textile and Garment Industry. Deze nieuwe, juridisch bindende overeenkomst over gezondheid en veiligheid in de kledingindustrie is de opvolger van het Bangladesh Veiligheidsakkoord. Hierbij zijn meer dan 150 internationale kledingmerken aangesloten. Nederland is geen partij bij het Akkoord, maar heeft de onderhandelingen nauwgezet gevolgd, (diplomatieke) contact onderhouden met de onderhandelende partijen en hen opgeroepen tot een nieuw akkoord te komen.

---

¹² [Final Evaluation of the Dutch Agreement on Sustainable Garments and Textile \(imvoconvenanten.nl\)](https://www.imvoconvenanten.nl)

- De arbeidsomstandigheden van ruim 2,8 miljoen arbeiders en boeren zijn verbeterd, via programma's van uitvoeringspartners zoals Solidaridad en IDH en internationale organisaties zoals ILO. Deze programma's zijn gericht op het bevorderen van een multi-stakeholder aanpak in productielanden ten behoeven van verduurzaming van internationale productie en handelsketens, onder andere in textiel, cacao en koffie ketens.
- Het kabinet werkt met uitvoeringsorganisaties om meer vrouwen in producerende landen te steunen. Zo heeft een project onder het Sustainable Development Goals Partnership (SDGP) de opbrengst van ruim 20.000 vrouwelijke maisboeren in Rwanda verbeterd. Een ander voorbeeld is het project 'Seeds of Expertise for the Vegetable Industry of Africa' (SEVIA). Met steun van de Faciliteit Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid (FDOV) is een partnerschap opgezet waarbij verbeterde zaden werden ontwikkeld die optimaal groeien onder lokale omstandigheden. In het project ging specifieke aandacht uit naar vrouwen, waarbij de inkomenspositie van 3.200 vrouwen is verbeterd.
- Het Dutch Initiative for Sustainable Cocoa (DISCO), een partnerschap van de Nederlandse cacaosector, heeft zich in 2021 gepresenteerd in Ghana en Ivoorkust om de banden met die overheden te versterken. Het partnerschap probeert daarbij zoveel mogelijk samen op te trekken met België en andere Europese partners. Ter gelegenheid van Internationale Chocodadedag op 13 september 2021 spraken de Nederlandse minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Belgische minister van Ontwikkelingssamenwerking en Grootstedenbeleid met hoge vertegenwoordigers van Ghana en Ivoorkust en ander stakeholders in de cacaosector over de gezamenlijke inspanningen die nodig zijn om de sector verder te verduurzamen. Beide ministers riepen alle stakeholders op om gezamenlijk toe te werken naar een leefbaar inkomen voor cacaoboeren.
- Per 1 januari 2021 gelden verplichtingen voor bedrijven onder de EU-Conflictmineralenverordening. Importeurs van tin, tantaal, wolfram en goud boven bepaalde drempelwaarden zijn verplicht gepaste zorgvuldigheid toe te passen in hun toeleveringsketens. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is wettelijk aangesteld als toezichthouder op de naleving van de verordening. In 2022 zal de ILT de eerste controles op de naleving uitvoeren.

Subdoel 3: opschalen naar Europees niveau van NL'se initiatieven voor duurzame productie en handel

- In januari 2021 is een nieuwe ambitieverklaring van het Amsterdam Declaration Partnership (ADP) gepubliceerd. Hiermee hernieuwen de ADP landen (Nederland, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Italië, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk en de in 2021 toegetreden landen België en Spanje) hun gezamenlijke inzet om ontbossing te stoppen en productie van ontbossingsvrije grondstoffen te bevorderen. Mede naar aanleiding van de inzet van het ADP heeft de Europese Commissie in november 2021 een voorstel gepubliceerd voor een EU verordening betreffende ontbossingsvrije producten. Binnen het ADP wordt regelmatig kennis uitgewisseld ter bevordering van een gezamenlijk begrip van de inrichting en verwachte werking van de verordening. Het ADP heeft bij de Commissie gepleit voor een ambitieuze invulling van deze verordening en vraagt aandacht voor het belang van flankerende maatregelen die bijdragen aan het tegengaan van ontbossing.
- Het Dutch Initiative for Sustainable Cocoa (DISCO), een partnerschap van de Nederlandse cacaosector) heeft zich in 2021 gepresenteerd in Ghana en Ivoorkust om de banden met die overheden te versterken. Voor het behalen van resultaten en een gelijk speelveld werkt Nederland samen met de belangrijkste consumptielanden in Europa (DUI, BEL, FRA, ZWI) en de EU. Samen met de DISCO partijen zet Nederland in op harmonisatie tussen de bestaande Europese cacao partnerschappen. Zo hebben de Europese landen een gezamenlijke boodschap richting de Europese Commissie en de consumptielanden Ghana en Ivoorkust.
- Eind 2021 is een actie plan van de Europese Commissie op gebied van bestrijding kinderarbeid aangenomen. Nederland heeft hier actieve input op geleverd. De projecten die de Commissie wil uitvoeren, zijn ondersteunend aan de Nederlandse inzet op bestrijding kinderarbeid. Daarnaast is op 23 februari jl. een mededeling over bevorderen fatsoenlijk werk wereldwijd (Decent Work worldwide) gepubliceerd, waarin de bestrijding van kinderarbeid en het actieplan, als nadrukkelijk aandachtspunt voor inzet vanuit de EU, wordt benoemd.

- Het door NL opgezette European Partnership for Responsible Minerals (EPRM) heeft in 2021 opvolging geven aan de aanbevelingen rondom het versterken van de structuur en interne processen uit de midterm review uitgevoerd door PWC in 2020. Er zijn vier werkgroepen opgetuigd, met elk een eigen Terms of Reference en activiteitenplan, waardoor de Governance Board meetings meer van strategisch niveau zijn geworden. Verder is gewerkt aan het herdefiniëren van de rol van EPRM bij het ondersteunen van producerende landen om aan te sluiten bij de Europese Conflictmineralenverordening (2017/821) en bij het ondersteunen van bedrijven om te voldoen aan deze verordening. Ook worden de in 2020 opgezette Due Diligence Hub en Due Diligence Check benut (respectievelijk een kennisportaal en een self-assessment tool ontworpen om bedrijven te helpen gepaste zorgvuldigheid toe te passen op basis van de OESO Richtlijnen op dit gebied). De Due Diligence Check staat een jaar online en is 694 keer bezocht, 257 bedrijven hebben de profielpagina ingevuld en 66 bedrijven hebben de check afgerond. De bedrijven komen uit zowel de upstream als downstream sectoren, met 50% actief in de goudsector en de andere helft in tin, tantalum en tungsten. Tot slot is er het afgelopen jaar geen Call for Proposals geweest; hierdoor is het aantal kleinschalige goudmijnen dat met de lopende EPRM-projecten ondersteund wordt gelijk gebleven t.o.v. de vorige jaarrapportage beleidscoherentie (circa 70 bedrijven, met in totaal ruim 3000 mijnwerkers).
- De Europese Commissie heeft op 23 februari jl. een wetgevend Commissievoorstel voor verplichte gepaste zorgvuldigheid (*Corporate Sustainability Due Diligence*) gepubliceerd. In dit voorstel is ook aandacht voor flankerend beleid ter ondersteuning van deze wetgeving. In het BNC-fiche over dit voorstel is de Nederlandse positie uiteengezet.

Tegengaan klimaatverandering

Overkoepelend doel: Implementatie van het klimaatakkoord van Parijs op een wijze die de armste landen en bevolkingsgroepen ten goede komt (SDG 13)

Subdoel: 1: ambitieuze uitvoering van klimaatakkoord en aanscherping klimaatdoelen wereldwijd

- Ook in deze rapportageperiode heeft het kabinet de klimaatdiplomatie, bedoeld om andere landen te stimuleren meer klimaatambitie en -actie te tonen, gecontinueerd. Centraal daarbij stonden de in aanloop naar COP26 in te dienen bijgestelde klimaatplannen, de *Nationally Determined Contributions* (NDC) en langetermijnstrategieën. Nederland was actief in multilateraal verband en binnen coalities, voor het versterken van de EU-klimaatdiplomatie en klimaatrelevante EU-programmering, bilaterale klimaatdiplomatie richting derde landen, de vergroening van multilaterale banken en het ondersteunen van klimaatactie in en door ontwikkelingslanden (Kamerstuk 31793, nr. 203).
- Het milieuagentschap van de Verenigde Naties (UNEP) heeft tijdens COP26 een overzicht gepresenteerd van bijgewerkte NDC's en aangekondigde netto-nul-doelstellingen. Hieruit blijkt dat met volledige implementatie van alle huidige NDC's de opwarming van de aarde beperkt zou kunnen blijven tot 2,7°C. Wanneer daarbij ook alle aangekondigde netto-nul-doelen van landen worden opgeteld, zou de opwarming van de aarde, bij volledige implementatie, beperkt kunnen blijven tot 2,1°C. Omdat deze ambities nog niet genoeg zijn voor het 1,5°C-doel, is het voor het kabinet belangrijk dat tijdens COP26 ook is afgesproken dat de klimaatambities wereldwijd in de komende jaren verder omhoog moeten. Nederland heeft zich, mede in EU-verband, voor een ambitieus *Glasgow Pact* en verschillende verklaringen ingespannen (Kamerstuk 31793, nr. 203).
- Omdat klimaatverandering lage- en middeninkomenslanden harder raakt dan rijke landen, zette Nederland in de rapportageperiode wereldwijd in op meer ambitie voor adaptatie. Nederland zorgt, in overeenstemming met de oproep van de Secretaris-Generaal van de VN, voor balans tussen adaptatie en mitigatie in de eigen publieke klimaatfinanciering en riep andere donoren op hetzelfde te doen. Nederland was in de rapportageperiode mede-initiatiefnemer van de *Champions Group on Adaptation Finance*, die in september 2021 tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd gelanceerd.
- Met het VK en Zwitserland ontwikkelde Nederland binnen de rapportageperiode een groen herstel ondersteuningsfaciliteit bij de *Climate Investment Funds*, de klimaatfondsen van de

gezamenlijke multilaterale ontwikkelingsbanken. Ontwikkelingslanden kunnen daar terecht voor technische assistentie om groen en inclusief uit de COVID-19 crisis te komen.

- Na afsluiting van het co-voorzitterschap van het NDC Partnership (NDCP) eind 2020, bleef Nederland ook deze rapportageperiode een actief lid in de stuurgroep van het NDCP. Focus lag op de ontwikkeling van een financieringsstrategie, als onderdeel van het werkprogramma 2021-2025, en de lancering van het *Partnership Action Fund* – een fonds dat kan bijdragen aan het verlenen van technische assistentie bij de ambitieverhoging en implementatie van NDC's.
- Bij het door Nederland gehoste 2021 *World Circular Economy Forum + Climate* (WCEF+Climate) lag de nadruk op het betekenisvol betrekken van ontwikkelingslanden bij de transitie naar een circulaire economie en vroeg Nederland aandacht voor het belang van ondersteuning bij die transitie, in het bijzonder in Afrika.

Subdoel 2: klimaatfinancieringsarchitectuur die ten goede komt aan de armsten en meest kwetsbaren, inclusief vrouwen.

- IOB stelde in de in 2021 gepubliceerde *Deelstudie Financiële toezeggingen in transitie* (Kamerstuk 32813, nr. 811) vast dat 60 procent van de onderzochte Nederlandse publieke klimaatfinanciering in 2019 terecht kwam in de armste landen. Van de publieke financiering waarmee private klimaatfinanciering wordt gemobiliseerd, was 47 procent op de armste landen gericht. Hierbij zij aangetekend dat een belangrijk deel van de Nederlandse financiering niet is geoormerkt en via multilaterale instellingen en –ontwikkelingsbanken loopt, waardoor niet exact valt vast te stellen welk deel van de financiering naar welke landen en bevolkingsgroepen gaat.
- Bij het *Dutch Fund for Climate and Development* (DFCD) heeft Nederland in de fondsvoorwaarden opgenomen dat de projecten die uit het fonds worden gefinancierd ook ten goede moeten komen aan de meest kwetsbaren, zoals de allerarmsten, mensen met een handicap, vluchtelingen, en/of vrouwen en meisjes. Alle projecten die het DFCD heeft gefinancierd in de rapportageperiode zijn aan de voorkant getoetst of ze de weerbaarheid en kansen van de meest kwetsbaren verbeteren.

Subdoel 3: financiële stromen consistent met het pad naar koolstofarme en klimaatweerbare ontwikkeling

- In OESO-DAC verband steunde Nederland het commitment om ontwikkelingssamenwerking in lijn te brengen met de doelen uit het Parijsakkoord ([OECD Development Assistance Committee commits to align development co-operation with the goals of the Paris Agreement - OECD](#)).
- Op CoP26 ondertekende Nederland met 33 landen en 5 ontwikkelingsbanken de verklaring om internationale publieke steun in lijn te brengen met de energietransitie en steun aan de fossiele sector te beëindigen per ultimo 2022. Dit betreft het financieringsinstrumentarium, handelsbevordering en de exportkredietverzekering (Kamerstuk 31793, nr. 202).
- Nederland heeft zich ingespannen om deze inzet in EU en OESO verband te verankeren. Daartoe is deze opgenomen in raadsconclusies t.a.v. [klimaatdiplomatie](#) en Ecofin conclusies t.a.v. exportkredieten.
- Nederland drong, samen met gelijkgestemde landen, erop aan dat multilaterale ontwikkelingsbanken hun activiteiten uiterlijk 2023 in lijn zouden brengen met de Parijsdoelen. In aanloop naar CoP26 hebben alle multilaterale ontwikkelingsbanken een datum voor *Paris alignment* gepubliceerd. Tijdens CoP26 hebben de banken de daartoe gehanteerde methodologie [gepresenteerd](#).

Subdoel 4: klimaatbeleid dat niet leidt tot mogelijke negatieve gevolgen voor de voedselproductie, toegang tot water, bossen en biodiversiteit in ontwikkelingslanden

- Nederland heeft het voortouw genomen om, samen met gelijkgestemde aandeelhouders, de Wereldbankgroep en de andere multilaterale ontwikkelingsbanken op te roepen landen te helpen om groener, inclusiever en weerbaarder uit de COVID-19 crisis te komen. De Wereldbankgroep heeft mede door deze oproep de [Green, Resilient and Inclusive Development](#) aanpak geïntroduceerd en wil deze centraal stellen bij de verdere uitwerking

van het klimaatactieplan van de Wereldbankgroep. De landenspecifieke uitwerking zal worden gedaan aan de hand van de *Country Climate and Development reports*.

- Om het inzicht in samenhang (en mogelijke uitruil) tussen klimaatbeleid en SDG's te versterken heeft het Plan Bureau voor de Leefomgeving op verzoek van het ministerie van Buitenlandse Zaken een [studie gepubliceerd](#) die handvatten biedt om deze risico's in kaart te brengen rondom klimaatmitigatie-maatregelen.
- De Europese taxonomie voor duurzame financiering is operationeel geworden. Voor alle klimaatmitigatie en klimaatadaptatie investeringen bevat deze taxonomie "do no significant harm"-criteria om negatieve bijeffecten te voorkomen en/of te minimaliseren.
- Het kabinet heeft in 2021, in navolging op het duurzaamheidskader dat in 2020 werd ontwikkeld (Kamerstuk 32813, nr. 617), duurzaamheidscriteria opgesteld voor de productie van duurzame biograndstoffen (Kamerstuk 32813, nr. 721). Conform de Kamerbrief van 16 oktober 2020 zijn de duurzaamheidscriteria tot stand gekomen door verdere uitwerking van de 11 duurzaamheidsthema's en bijbehorende principes uit het SER-advies 'Biomassa in Balans'. Hierbij zijn de duurzaamheidscriteria van de Europese hernieuwbare energierichtlijn II (Renewable Energy Directive – RED II) als uitgangspunt genomen. Deze zijn aangevuld met criteria uit de Regeling "conformiteitsbeoordeling vaste biomassa voor energietoepassingen". Ook zijn enkele sociaaleconomische criteria uit het Rijksinkoopbeleid duurzaam hout (het Timber Procurement Assessment System, of TPAS) overgenomen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat dit kabinet het gebruik van houtige biomassa energiedoeleinden zo snel mogelijk af zal bouwen, waarbij het rekening zal houden met de kosteneffectiviteit.